

Lesbrief Bovenbouw (HAVO-VWO) over het Philips-Kommando in Kamp Vught

Inleiding

In het voorjaar van 1943 werden in enkele maanden vele duizenden joden uit Kamp Vught op transport gesteld naar Westerbork om van daaruit door te gaan naar (vernietigings-) kampen. In Kamp Vught was toen een werkplaats van Philips gevestigd. De leiding van die werkplaats kon zelf zijn werkers kiezen. Eerst waren dat alleen niet-joodse gevangenen. Later werd een slim plan bedacht om joodse vrouwen voor de werkplaats aan te trekken. De SS-kampcommandant kon ervan worden overtuigd dat een zogenaamde psycho-technische test uitwees dat alleen joodse vrouwen het 'Fingerspitzengefühl' hadden, dat nodig was om de hoogst noodzakelijke radiobuizen te maken. Al snel werkten de eerste 200 joodse vrouwen in de werkplaats van Philips. Voorlopig waren zij vrijgesteld van transport. Hun aantal groeide uiteindelijk tot 500 vrouwen. De meesten van hen hebben de oorlog zelfs overleefd. Ze werden niet vergast in Auschwitz omdat zij in Duitse fabrieken 'kriegswichtige' arbeid konden verrichten.

Dit is een van de staaltjes van vindingrijkheid en lef van de Philips-leiding om de Kampcommandant beslissingen te laten nemen in het voordeel van de gevangenen. Hoe kon dat zo gebeuren? Dat gaan jullie onderzoeken in deze lesbrief.

In de werkplaats van Philips in Kamp Vught hebben in totaal 3100 gevangenen kortere of langere tijd gewerkt, tien procent van de totale bevolking van Kamp Vught. De mannen en vrouwen die daar werkten, werden het Philips-Kommando genoemd.

Opdracht

Overleg met je docent of je deze opdracht in twee- of in viertallen maakt. Jullie gaan onderzoeken hoe die Philipswerkplaats tot stand kwam en functioneerde. Daarbij betrekken jullie ook vier personen, die invloed konden uitoefenen, mét de dilemma's, waarvoor zij zich geplaatst zagen. Jullie geven bij de conclusie je eigen mening over de betekenis van de Philipswerkplaats in Kamp Vught. Het resultaat van jullie onderzoek presenteren jullie in een powerpointpresentatie, die in de klas vertoond kan worden. Maak de opdracht volgens de stappen die hieronder staan beschreven. Lees de tekst dus eerst helemaal door.

Werkwijze

Stap 1: De onderzoeksvraag

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Hoe functioneerde de werkplaats van Philips met het Philips-Kommando in Kamp Vught?

De deelvragen zijn:

1. Waarom ontstond de Philipswerkplaats en hoe ontwikkelde deze zich?
2. Welke betekenis hadden bepaalde personen voor het functioneren van de werkplaats?
3. Voor welke dilemma's kwamen verschillende personen te staan?

Stap 2: Het onderzoeksplan

Print het '[Onderzoeksplan Philips-Kommando](#)' en vul het (bij stap 4 en 5) samen in. Maak onderling een goede taakverdeling. Bedenk dat er 5 (studielast)uren per persoon voor deze opdracht zijn gepland.

Overleg met je docent of je een logboek moet bijhouden. Print in dat geval het '[logboek](#)' en geef hierop aan welke beslissingen je hebt genomen over de aanpak van het onderzoek en over de samenwerking en welke overwegingen daarbij een rol hebben gespeeld.

Je levert bij je docent in:

- het ingevulde onderzoeksplan van jullie groep,
- een uitdraai van jullie presentatie,
- (eventueel) je eigen logboek.

Stap 3: Informatie verzamelen en verwerken

Verzamel de informatie zoals dat staat aangegeven in het onderzoeksplan. Gebruik als eerste bronnen de website www.philipskommando.nl en het informatieboekje Licht in het Donker, Belevissen en Achtergronden. Zoek daarna ontbrekende informatie op de andere aangegeven vindplaatsen. Noteer ook steeds de vindplaats van de informatie.

Tip: Kijk vooral ook bij de infoblokken op de website en bekijk de tijdbalk.

Voor de antwoorden op deelvragen 2 en 3 onderzoekt elk groepje leerlingen een van onderstaande drie groepen personen. In ieder groepje zit een man van Philips, een Duitser, een leidinggevende gevangene en een 'gewone' gevangene met bijzondere ervaringen. Overleg met je docent welke groep personen jullie gaan onderzoeken.

Groep A	Groep B	Groep C
Frits Philips	Carel Braakman	Yme Wiarda
Karl Titho	Erich Beck	Karl Chmielevski
Dirk Wissink	Johnny van Dooren	Bram de Wit
Johnny Weitmann	Max Cahen	Tineke Guilonard

Stap 4: Antwoord op de onderzoeksvraag

Wissel de informatie uit. Formuleer samen het antwoord op iedere deelvraag en schrijf deze antwoorden in het onderzoeksplan. Kies samen een aantal sprekende dilemma's en geef aan hoe en waarom de betrokkenen zo reageerden. Geef vervolgens antwoord op de hoofdvraag en schrijf deze op in het onderzoeksplan.

Stap 5: Geven van een eigen mening

Formuleer jullie eigen mening over de betekenis van de Philipswerkplaats en het Philips-Kommando en onderbouw deze met argumenten. Gebruik hiervoor op de website de mensenrechten (Home > het verhaal > mensenrechten) Probeer voor het bepalen van jullie eigen mening antwoorden te formuleren op de volgende vragen:

- Was Kamp Vught met de Philipswerkplaats anders dan andere kampen?
- Waren de mannen en vrouwen in het Philips-Kommando dwangarbeiders?
- Kun je zeggen dat de Philips-leiding van de werkplaats probeerde de mensenrechten voor de gevangenen te verbeteren?
- In hoeverre was er sprake van toeval of opzet?
- Voor welke problemen en uitdagingen stonden die mensen toen?
- Komen dit soort situaties ook vandaag de dag voor?

Stap 6: Presentatie

Jullie presenteren de resultaten van jullie onderzoek in een powerpointpresentatie. Overleg met je docent of jullie deze in de klas presenteren. Maak gebruik van de bronnen op de website van het Philips-Kommando (Home > het verhaal > bronnen)

Richtlijnen voor het geven van een presentatie

Maak een kort schematisch overzicht van 11 dia's voor de presentatie. Gebruik voor de opbouw de richtlijnen en het aantal dia's uit het schema hieronder. Breng kleurenkaders aan en voeg plaatjes en bronnen toe.

Print het overzicht en lever dit in bij je docent.

De presentatie moet de volgende onderdelen bevatten:

Titel	Titel van je presentatie, naam, klas, docent, datum.	1 dia
Werkwijze	Wat je hebt uitgezocht. Hoe je dat hebt gedaan.	1 dia

Waarom ontstond de Philipswerkplaats en hoe ontwikkelde deze zich?	Antwoord op deelvraag 1.	1 dia
Welke betekenis hadden betrokkenen voor het functioneren van de werkplaats?	Antwoord op deelvraag 2: geef drie voorbeelden.	3 dia's
Voor welke dilemma's kwamen verschillende betrokkenen te staan?	Antwoord op deelvraag 3: geef twee verschillende voorbeelden van dilemma's en koppel deze aan de betreffende personen.	2 dia's
Conclusie	Antwoord op de hoofdvraag.	1 dia
Je eigen standpunt	Formuleer een eigen standpunt aan de hand van de vragen van stap 5.	1 dia
Argumenten	Geef argumenten die jullie standpunt onderbouwen. Verwijs bij de argumenten naar de onderzochte personen en de informatie die je hebt verzameld.	1 dia

Beoordeling

Voor deze praktische opdracht kun je in totaal honderd punten verdienen. Hieronder kun je zien hoe deze prkte punten worden verdeeld en waar bij de beoordeling op wordt gelet.

Vraag aan je docent of hij deze puntentelling hanteert.

Onderdeel	Aantal punten
<i>Onderzoeksplan (totaal 45)</i>	
- antwoord deelvraag 1	10
- antwoord deelvraag 2	10
- antwoord deelvraag 3	10
- antwoord hoofdvraag	15
<i>Presentatie (totaal 35)</i>	
- eigen mening met argumenten	15
- vormgeving van de presentatie	20
<i>Logboek</i>	10
Bonus	10
<i>Totaal</i>	100